

yomon oqibatlariga olib kelishi ta’kidlanadi. Olim voz kechilgan so‘zlar o‘rnini boshqa bir hukmron til so‘zlari egallashi mumkinligidan ogohlantiradi. Mahmudxo‘ja Behbudiyning bu bashorati oradan yigirma yillar o‘tib o‘z isbotini topgani ayon, ya’ni tilimizdagi fors va arab o‘zlashmalar o‘rnini ruscha so‘zlar egallay boshlagani sir emas.

Xullas, o‘zbek ijodkorlarining aksariyati yo zullisonayn (ikki tilda), yo ko‘p tilli (poliglott, ya’ni ikkitadan ortiq tilda) ijod qilishganki, bu holat ularning asarlari o‘sha tillar sohiblari orasida ham keng tarqalishiga bevosita zamin yaratgan.

Adabiyotlar

1. Исҳоқхон Тўра Ибрат. Танланган асарлар. – Тошкент: «Маънавият», 2005. – 200 б.
2. Маҳмудхўжа Бехбудий. Икки эмас, тўрт тил лозим // «Ойна» журналі. – 1913 йил. – 1-сон. – Б.12-14.
3. Islomova, M. M. Ko‘p tillilik va til odobi jadid ijodkorlari qarashlarida // O‘zbek tili va adabiyoti, 2023. – №3. – B. 196–202.
4. Shodiyeva, N. Sh. Jadidlar tilshunoslik qarashlarining zamonaviy talqini // Til va adabiyot ta’limi, 2021. – №4. – B. 33–38.
5. To‘xtayeva, M. I. Jadidlarning ko‘p tillilikka munosabati va til tarbiyasi g‘oyalari // Ilm sarchashmalari, 2020. – №2. – B. 55–59.
6. Karimova, D. R. Mahmudxo‘ja Behbudiy asarlarida til va millat tushunchasi // Filologiya masalalari, 2023. – №1. – B. 77–82.
7. Qosimova, N. I. Is’hoqxon Ibratning tilshunoslik merosi // Zamonaviy tilshunoslik muammolari, 2019. – №3. – B. 101–107.
8. Rashidova, G. T. Jadidlar til siyosati va lingvokulturologik yondashuvlar // Til va madaniyat, 2022. – №2. – B. 43–48.
9. Abduqodirova, D. H. Til odobi: jadidlar qarashlari va bugungi ehtiyojlar // O‘zbek tili va adabiyoti, 2024. – №1. – B. 88–93.
10. Usmonova, S. K. Tarixiy shaxslar tilshunoslikda: Behbudiy va Ibrat tajribalari // Filologik tadqiqotlar, 2021. – №2. – B. 112–118.

MADANIY REALIYALAR ORQALI INGLIZ TILI LEKSIKASINI O‘RGATISH: LINGVOMADANIY YONDASHUV

Dilshoda Kaxramonovna Maksudova

Katta o‘qituvchi, Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti

Annotatsiya: Mazkur maqolada madaniy realiyalar orqali ingliz tili leksikasini o‘rgatishning ahamiyati va samaradorligi tahlil qilinadi. O‘qituvchining madaniy kontekstni taqdim etishi, til o‘rgatishda nafaqat tilning grammatik va sintaktik tomonlarini, balki madaniy me’yorlarini ham hisobga olish zarurligi ko‘rsatilgan. Leksik unitlarning, ya’ni so‘zlarning va iboralar tizimining o‘ziga xosligini yoritishda lingvistik va madaniy elementlarning uyg‘unligi muhim ahamiyatga ega. Maqolada lingvomadaniy yondashuvni qo‘llash orqali ingliz tilini o‘rgatishda o‘quvchilarning til ko‘nikmalarini yanada samarali rivojlantirishga qaratilgan amaliy tavsiyalar berilgan.

Kalit so‘zlar: *madaniy realiyalar, ingliz tili, leksika, lingvistik va madaniy elementlar, lingvomadaniy yondashuv, til o‘rganish, o‘quv jarayoni, madaniy kontekst.*

Абстракт: В данной статье анализируется важность и эффективность обучения английской лексике через культурные реалии. Показано, что преподаватель должен обеспечивать культурный контекст и что при обучении языку необходимо учитывать не только грамматические и синтаксические аспекты языка, но и культурные нормы. Сочетание языковых и культурных элементов важно для выяснения уникальности лексических единиц, то есть систем слов и фраз. В статье даются практические рекомендации, направленные на более эффективное развитие языковых навыков студентов при обучении английскому языку с использованием лингвокультурологического подхода.

Ключевые слова: *культурные реалии, английский язык, лексика, лингвистические и культурные элементы, лингвокультурный подход, изучение языка, процесс обучения, культурный контекст.*

Abstract: This article analyzes the importance and effectiveness of teaching English vocabulary through cultural realities. It shows the need for the teacher to provide a cultural context, to take into account not only the grammatical and syntactic aspects of the language, but also cultural norms in language teaching. The combination of linguistic and cultural elements is important in highlighting the uniqueness of lexical units, that is, the system of words and phrases. The article provides practical recommendations aimed at more effectively developing students' language skills in teaching English through the use of a linguocultural approach.

Keywords: *cultural realities, English, lexicon, linguistic and cultural elements, linguocultural approach, language learning, learning process, cultural context.*

Kirish qismi: Ingliz tilini o‘rgatishda faqat tilning struktura va grammatik qoidalariga e’tibor qaratish bilan cheklanib qolish etarli bo‘lmaydi. Tilni o‘rgatish jarayonida, ayniqsa, madaniy kontekstni hisobga olish ham juda muhimdir. Ingliz tilining leksikasi nafaqat so‘zlar va iboralardan, balki bu tilga xos madaniy realiyalardan iborat bo‘lib, ularning o‘rganilishi tilni to‘liq tushunishga yordam beradi. Madaniy realiyalar orqali ingliz tili leksikasini o‘rgatish, o‘quvchilarga tilning nafaqat nazariy, balki amaliy jihatlarini ham yoritib beradi. Shu nuqtai nazardan, lingvomadaniy yondashuv orqali o‘quvchilarga ingliz tilining madaniy mohiyatini, uning turli madaniyatlar bilan bog‘liqligini tushuntirish zarurati yuzaga keladi.

Lingvomadaniy yondashuv tilni o‘rgatishda, ingliz tilining mazmunini va uning ijtimoiy kontekstini tushunishni ta’minlashga yordam beradi. Bu yondashuv o‘quvchilarning ingliz tilidagi so‘zlarni, iboralarni va madaniy elementlarni to‘g‘ri ishlatish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Shuningdek, madaniyat va tilning o‘zaro bog‘liqligini tushunish orqali o‘quvchilar ingliz tilini faqatgina so‘z o‘rgatish nuqtai nazaridan emas, balki madaniy va ijtimoiy ahamiyatini hisobga olgan holda o‘rganadilar. Bu maqolada ingliz tilining leksikasini o‘rgatishda madaniy

realialarni qo‘llashning afzalliklari va uni samarali tarzda qanday amalga oshirish mumkinligi muhokama qilinadi.

Asosiy qism: Ingliz tilini o‘rgatish jarayonida madaniy realialarni tushunish, o‘quvchilarga faqat so‘zlarning ma’nosini o‘rgatish bilan cheklanmasdan, tilning ijtimoiy va madaniy kontekstini ham taqdim etishni anglatadi. Madaniy realiyalar - bu o‘quvchilarga ingliz tilining o‘ziga xosligini, o‘z madaniyati va tarixiy an’analari bilan bog‘liq bo‘lgan so‘zlar va iboralarni tushunishga yordam beradigan elementlardir. Masalan, "Thanksgiving" (Shukronalik kuni) kabi so‘zlar faqat ingliz tilidagi so‘zlarga xos emas, balki bu so‘z orqali ingliz tilida muloqot qiladigan odamlarning madaniy an’alarini ham aks ettiradi. Ingliz tilida madaniy realialarni o‘rgatish, o‘quvchilarga tilning qo‘llanilish kontekstini yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Madaniy realiyalar o‘z ichiga quyidagilarni oladi, masalan:

Tarixiy va madaniy atamalar: Masalan, "London Eye", "Big Ben", "Statue of Liberty", "Hollywood" kabi so‘zlar madaniyat bilan bog‘liq.

Ijtimoiy an’analar: "Cheers", "Sorry", "Excuse me" kabi iboralar ingliz tilida keng qo‘llaniladigan, lekin faqat o‘sha madaniyatda tushuniladigan odatlar va iboralardir.

Maxsus festival va bayramlar: "Christmas", "Easter", "Halloween" kabi bayramlar ingliz tilining madaniy qismiga kiradi va o‘quvchilarga nafaqat tilni, balki bayramlar bilan bog‘liq urf-odatlarini ham tushunishga yordam beradi.

Lingvomadaniy yondashuv ingliz tilini o‘rgatish jarayonida til va madaniyat o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni ta’kidlaydi. Bu yondashuv orqali o‘quvchilar nafaqat so‘zlarning to‘g‘ri ishlatilishini, balki ularning madaniy va ijtimoiy ahamiyatini ham tushunadilar. Lingvomadaniy yondashuvni qo‘llash orqali o‘quvchilar tilni yengilroq o‘rganadilar, chunki ular ingliz tilini faqat yozma yoki og‘zaki muloqot vositasi sifatida emas, balki ingliz madaniyati, urf-odatlari va hayot tarzi bilan bog‘liq bo‘lgan element sifatida ham tushunadilar.

Masalan, ingliz tilini o‘rgatishdagi lingvomadaniy yondashuvni qo‘llagan holda, o‘qituvchilar o‘quvchilarga ingliz tilidagi iboralarni faqat grammatik to‘g‘rilik nuqtai nazaridan emas, balki bu iboralarning madaniy va kontekstual ahamiyatini ham tushuntirishi zarur. "How are you?" so‘zi ingliz tilida oddiy salomlashuv bo‘lsa, lekin ba’zi madaniyatlarda bu so‘zni so‘rash, shaxsiy yondashuvni anglatadi.

Madaniy realialarni ingliz tiliga o‘rgatishning samarali metodlari quyidagilardan iborat bo‘lishi mumkin:

Madaniy mavzularni darsda muhokama qilish: Madaniy mavzular, masalan, ingliz tilidagi mashhur festivallar, bayramlar yoki milliy an’analar haqida darslar o‘tkazish orqali o‘quvchilarni tanishtirish.

Kross - madaniy faoliyatlar: Ingliz tilida muloqot qiladigan odamlarning madaniy an’alari va turmush tarziga oid faoliyatlar, masalan, film tomosha qilish,

ingliz tilidagi kitoblarni o‘qish yoki ingliz tilidagi yangi maqolalar, bloglar va hikoyalarni tahlil qilish.

Video va audio materiallar: Madaniy realiyalarni ko‘rsatishda video va audio materiallar yordamida madaniyatni jonli ravishda ko‘rsatish o‘quvchilarning diqqatini jalb qiladi va ularning madaniy bilimlarini boyitadi.

Amaliy mashqlar: Madaniy kontekstda so‘zlarni ishlatish mashqlari o‘quvchilarga tildan foydalanishning amaliy jihatlarini o‘rganishga yordam beradi. Masalan, o‘quvchilarga "New Year" bayrami bilan bog‘liq inglizcha iboralar yoki "Halloween"ga oid so‘zlarni ishlatib, ro‘l o‘ynash mashqlari qilish.

Madaniy realiyalar orqali ingliz tili leksikasini o‘rgatish, til o‘rganish jarayonini yanada boyitadi. Bu yondashuv nafaqat tilni o‘rgatish, balki o‘quvchilarning madaniyatga bo‘lgan qiziqishini uyg‘otish va ularni ingliz tilini faqat til sifatida emas, balki uning madaniy ahamiyatini ham o‘rganish imkonini beradi. Madaniy realiyalarni ingliz tili darslariga integratsiyalash o‘quvchilarni yanada samarali, qiziqarli va amaliy tarzda o‘qitishga yordam beradi.

Madaniy realiyalar orqali ingliz tili leksikasini o‘rgatish jarayoni til o‘rgatishda muhim va samarali yondashuv bo‘lib, o‘quvchilarga tilni faqat grammatik va leksik jihatdan emas, balki uning madaniy kontekstida ham tushunishga imkon yaratadi. Lingvomadaniy yondashuv orqali ingliz tilini o‘rganish, o‘quvchilarni boshqa madaniyatlar bilan tanishtiradi, ularni tilni ishlatishda yanada aniqroq va maqsadga yo‘naltirilgan qila oladi. Madaniy realiyalarni ingliz tili darslariga integratsiyalash nafaqat so‘zlarning ma‘nosini o‘rganish, balki ularga madaniy, ijtimoiy va tarixiy ahamiyatini tushuntirish imkoniyatini beradi.

Bunday yondashuv, o‘quvchilarga tilni yengil va samarali o‘rganish imkonini yaratadi, chunki ular tilni nafaqat muloqot vositasi sifatida, balki ingliz madaniyati va uning turli qatlamlarini ifodalovchi asar sifatida ham qabul qiladilar. Madaniy realiyalarni o‘rgatish orqali o‘quvchilar ingliz tilidagi iboralarining kontekstual ahamiyatini yaxshiroq anglashadi va bu ularga tilni yanada erkin va to‘g‘ri qo‘llash imkonini beradi.

Shuningdek, lingvomadaniy yondashuvni qo‘llash orqali o‘quvchilarda dunyoqarashning kengayishi, madaniyatlararo farqlarni tushunish va ularga hurmat bilan qarash hissi shakllanadi. Madaniy realiyalarni ingliz tiliga integratsiyalashning eng katta afzalliklaridan biri, bu o‘quvchilarni faqat til o‘rganish jarayonida emas, balki butun dunyo madaniyatiga bo‘lgan qiziqishlarini rivojlantirishga yordam beradi.

Shu bilan birga, bunday yondashuvda ba’zi qiyinchiliklar ham mavjud, masalan, madaniy tafovutlar yoki o‘quvchilarning ba’zi iboralarini tushunmasliklari. Biroq, ularni yengish uchun to‘g‘ri metodikalar va didaktik yondashuvlarni qo‘llash orqali madaniy realiyalarni ingliz tiliga o‘rgatish jarayonini yanada samarali qilish mumkin.

Xulosa qilib aytganda, madaniy realiyalar orqali ingliz tili leksikasini o‘rgatish, o‘quvchilarga yanada kengroq va chuqurroq til bilimlarini taqdim etadi, ularning madaniy tafakkurini rivojlantiradi va global miqyosda muvaffaqiyatli kommunikatsiya o‘rnatishlariga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Qosimov X. Lingvistik madaniyat va tarjima (p. 126-130). Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi. -2015.
2. Yo‘ldosheva D. O‘zbek tilida madaniyat va til o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik. Toshkent: O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti. -2012.
3. Shamsiyeva M. Ingliz tilida madaniy realiyalarni o‘rgatishning metodik yondashuvlari. Toshkent: O‘zbekiston milliy universiteti nashriyoti. -2018.
4. Karimov A. Xorijiy tillarni o‘rgatishda lingvomadaniy yondashuvlar. Toshkent: O‘zbekiston ta’limi va innovatsion texnologiyalar. 2017.
5. Cook V. (2003). Introduction to linguistics. Routledge.
6. Thornbury S. An A-Z of ELT: A dictionary of terms and concepts in English language teaching. Macmillan Education. 2006.
7. Johnson K. An introduction to foreign language learning and teaching. Pearson Education. 2001.
8. Wardhaugh, R. An introduction to sociolinguistics. Blackwell Publishing. -2006.
9. Baker, W. Intercultural awareness and intercultural communication in ELT: What do we know and what do we need to know? Language Teaching, 44(4), 2011. 445–467.

**PRAGMATICS IN TRANSLATION: BALANCING LITERALISM AND
COMMUNICATIVE EFFECT**

Madaminova Kunduz Alimbayevna
Urgench State University 2nd year phd student
Phone number : +998907257868
m.qunduz.1991@gmail.com

Annotation: This research explores the importance of pragmatics in translation, focusing on the relationship between word meanings and clear communication. Translators often lose crucial nuances in the process of literal translation. Cultural-specific expressions can present significant challenges during translation. Moreover, maintaining the tone of the language is emphasized as essential. If a message is not conveyed in the proper context, its meaning may be lost. The study analyzes various texts, demonstrating that integrating pragmatic knowledge can enhance translation quality.

Keywords: *Pragmatics, translation, literal meaning, communicative effectiveness, cultural context, idiomatic expressions, translation strategies, meaning adaptation, cross-cultural communication, translator’s choices*

Introduction: Translation, in its essence, transcends the simplistic act of lexical substitution; it is, rather, a deeply intricate and intellectually demanding hermeneutic endeavor that necessitates a profound and nuanced understanding of semantic intricacies, communicative intentionality, and the multifaceted socio-cultural contexts that inextricably shape meaning-making. While a robust command